

**D O Ś W I A D C Z O N Y
O B S E R W A T O R R A D Z I**

V A D E M E C U M O B S E R W A T O R A

Solidarity Fund PL

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

Każda z większych organizacji obserwujących wybory posiada **kodeks postępowania** (Code of Conduct). Na przykład obserwatorów misji OBWE obowiązuje przestrzeganie dziesięciopunktowego kodeksu. Zasady te obowiązują podczas wykonywania obowiązków, ale także – o czym należy pamiętać – w trakcie czasu wolnego. Poniżej przytaczamy treść tego kodeksu. Jednocześnie zachęcamy do zapoznania się z **oryginalną wersją** (str. 33-34).

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

- Obserwatorzy pozostaną bezstronni podczas realizacji swoich obowiązków i w żadnym momencie nie będą publicznie wyrażać lub okazywać jakichkolwiek uprzedzeń lub preferencji w relacji do władz kraju, partii i kandydatów lub w odniesieniu do jakichkolwiek kwestii związanych z rywalizacją w procesie wyborczym.
- Obserwatorzy będą wykonywać swoje obowiązki w sposób dyskretny i bez ingerencji w proces wyborczy. Obserwatorzy mogą zwracać uwagę urzędnikom wyborczym na wątpliwości i nieprawidłowości, ale nie mogą dawać im instrukcji lub negować ich decyzji.
- Obserwatorzy będą obserwować przez cały dzień wyborów, w tym podczas liczenia głosów, a jeśli będzie to konieczne także podczas następnego etapu tabulacji.

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

- Obserwatorzy będą opierać wszystkie konkluzje na własnych obserwacjach lub na oczywistych i przekonujących faktach i dowodach.
- Obserwatorzy nie będą wypowiadać się do mediów na temat procesu wyborczego lub zaobserwowanych faktów, a jakikolwiek komentarz będzie ograniczony do ogólnych informacji na temat misji obserwacyjnej i roli obserwatorów.
- Obserwatorzy nie będą podejmować jakiegokolwiek niepotrzebnego lub nadmiernego ryzyka. Osobiste bezpieczeństwo każdego z obserwatorów ma pierwszeństwo przed wszelkimi innymi względami.

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

- Obserwatorzy będą posiadali przy sobie identyfikator wydany przez przyjmujące ich władze lub komisję wyborczą i będą identyfikować się nim na życzenie każdej instytucji.
- Obserwatorzy będą przestrzegać wszystkich krajowych przepisów i regulacji.
- Obserwatorzy będą prezentować najwyższy poziom dyskrecji i profesjonalizmu przez cały czas trwania misji.
- Obserwatorzy będą uczestniczyć we wszystkich wymaganych posiedzeniach i odprawach oraz stosować się do planu rozmieszczenia i wszystkich innych instrukcji dostarczanych przez misję OBWE.

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

- Obszerniejszy Kodeks Postępowania opracowano na potrzeby Deklaracji Zasad Międzynarodowej Obserwacji Wyborów. Wśród pierwszych instytucji, które poparły Deklarację (i załączony Kodeks) było Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE. Dlatego też zachęcamy obserwatorów misji OBWE do zapoznania się również z tym [Kodeksem](#).

Jak przygotować się do wyjazdu na misję krótkoterminową?

Misja obserwatora krótkoterminowego trwa zaledwie kilka dni. W jej trakcie wszystko dzieje się bardzo szybko. Nie ma już czasu na dokładne zapoznawanie się z ustawami i regulacjami. Jeśli chcemy dobrze wykorzystać udział w misji – wiedzieć więcej i rozumieć lepiej – powinniśmy rozpocząć przygotowania dużo wcześniej. Nawet na kilka tygodni przed wyjazdem.

Najprostszą i najlepszą metodą jest czytanie. Czytanie wszystkiego do czego jesteśmy w stanie dotrzeć: ustaw wyborczych, regulacji i rozporządzeń, raportów poprzednich misji, podręczników dla komisji i obserwatorów, szczegółowych analiz i relacji z przebiegu kampanii. Wszystkiego co możemy znaleźć na stronach internetowych komisji wyborczych i lokalnych obserwatorów.

Jak przygotować się do wyjazdu na misję krótkoterminową?

W dniu głosowania powinniśmy wiedzieć na temat przewidzianych procedur nie mniej (a raczej więcej) od członków komisji wyborczych, których pracę mamy oceniać. Nie miejmy wątpliwości. Każdy z nich zorientuje się szybko – choćby na podstawie naszych pytań – czy ma do czynienia z fachowcem, czy też z kimś kto nie doczytał podstawowych regulacji. Tylko od nas zależy jak będziemy postrzegani. Czy będziemy wywoływać zakłopotanie i zdumienie, a może przeciwnie – uznanie dla naszego przygotowania i wiedzy? Tak więc czytajmy, uczmy się i studiujmy. Przygotowujmy się do każdego wyjazdu tak dobrze jak tylko potrafimy.

Praktyczne porady

- Pamiętajmy o tym, że zespół STO lub LTO składa się z czterech osób – dwóch obserwatorów, kierowcy i tłumacza. Każdy z nich ma do wykonania ważne zadania i tylko poprzez dobre współdziałanie możemy odnieść sukces.
- Uważa się, że najtrudniejszą częścią tej pracy jest współpraca z partnerem z innego kraju. Wśród obserwatorów są ludzie z bogatym doświadczeniem zawodowym i z różnorodnymi przyzwyczajeniami. Budujmy dobrą atmosferę od samego początku i myślmy nie tylko o sobie. Pamiętajmy, że nikt nie wie wszystkiego i że każdy z nas popełnia błędy. Bądźmy życzliwi wobec innych, a krytyczni wobec tego co sami robimy. Starajmy się korzystać z doświadczeń i mocnych stron każdego z członków zespołu.

Praktyczne porady

- Obserwatorzy muszą być bezstronni podczas wykonywania zadań, wyrażania opinii i zadawania pytań. W praktyce musimy być nie tylko bezstronni, ale także zachowywać się w taki sposób, by inni tak nas postrzegali. Przykładowo jeśli mamy spotkanie w biurze jednej z partii politycznych, powinniśmy odbyć spotkania także w biurach innych partii działających w tym samym mieście.
- Pamiętajmy o tym, że jesteśmy gośćmi w kraju do którego się udajemy. Fakt bycia obserwatorem międzynarodowym OBWE nie zwalnia z zasad dobrego wychowania i szacunku do ludzi i to niezależnie od ich pozycji społecznej. Bądźmy dyplomatami przez cały czas trwania misji.

Praktyczne porady

- Punktualność jest bardzo dobrą cechą, a w trakcie misji staje się naszym obowiązkiem i koniecznością. Nie pozwólmy by ktoś na nas czekał – bądźmy zawsze na czas, a jeszcze lepiej kilka minut wcześniej. Można wtedy obserwować sytuację na miejscu, przemyśleć pytania i uzgodnić z partnerem plan działania.
- Naruszenia procedur wyborczych lub nieścisłości w rachunkach nie muszą być wynikiem celowego działania. Większość z członków komisji wyborczych sprawuje swoją funkcję tylko przez kilka tygodni w roku, a część z nich po raz pierwszy w życiu. Przyczyny takiego lub innego działania mogą być bardzo różne. Zachowajmy ostrożność w wyciąganiu wniosków i formułowaniu ocen.

Praktyczne porady

- W kontaktach z mediami nie wolno nam wygłaszać opinii i komentarzy na temat poczynionych obserwacji i przebiegu wyborów. Powód jest prosty: każda taka wypowiedź z pewnością zostanie odebrana (a zapewne także opublikowana) jako oficjalne stanowisko całej misji. Możemy natomiast przedstawić się, powiedzieć z jakiego jesteśmy kraju i wyjaśnić w jaki sposób pracują STO i LTO. Możemy poinformować, że w dzień po wyborach zostanie opublikowany Raport Wstępny, w którym zostaną uwzględnione ustalenia z tego regionu.
- Obserwatorzy lokalni (miejscowi) zwykle obserwują przez cały dzień w jednej komisji i zazwyczaj mają dobre rozeznanie w tym co działo się przed naszym przyjazdem. Warto nawiązać z nimi kontakt, zapytać o zauważone naruszenia i przebieg głosowania. Pamiętajmy jednak, że raportując takie relacje trzeba zawsze zaznaczyć, że nie są one wynikiem naszej obserwacji.